

Op stap met Jet & Jan, jong in 1910

Leerlingen van de basisschool gaan terug in de tijd

Edwin Maes

Historische verenigingen streven er altijd naar om het lokale verleden te ontsluiten, voor het nageslacht zichtbaar te maken en te bewaren. Het is natuurlijk prachtig als het lokaal-historisch bewustzijn zich al op jonge leeftijd ontwikkelt. Erfgoedhuis Utrecht tracht daarom door middel van omgevings-onderwijsprojecten de jeugd te interesseren voor hun eigen 'cultuurhistorische' omgeving. Een concreet voorbeeld is het project 'Op stap met Jet & Jan, jong in 1910', een project dat al in meerdere plaatsen in de provincie met succes draait. Dit schooljaar bezoeken leerlingen van de basisscholen van Rhenen in het kader van dit project het Gemeentemuseum Het Rondeel.

Jan haalt het drinkwater uit de waterpomp op het marktplein. Geurt gaat met de hondenkar vol melkbussen langs de huizen om melk te verkopen. Elke winter als er op het land niets te doen is, helpt Jets vader in de steenfabriek met het bakken van stenen. Het is 1910 en niet alleen ziet Rhenen er anders uit, ook de leefomstandigheden verschillen duidelijk met die van nu. Hoe breng je leerlingen uit groep 5 het begrip 'eeuw' bij en hoe leer je ze iets over het dagelijks leven 100 jaar geleden in hun eigen omgeving?

'Op stap met Jet & Jan, jong in 1910' geeft leerlingen uit groep 5 van het basisonderwijs een beeld van het dagelijks leven rond 1910 in Rhenen. Het verhaal rond Jet en Jan vormt de rode draad in dit project. In de voorbereidingslessen op school maken de kinderen kennis met hun leeftijdgenootjes die omstreeks 1910 in dezelfde plaats woonden als de leerlingen die het project uitvoeren. De dingen die zij beleven zijn heel alledaags, maar wel typerend voor het dagelijks leven van een eeuw geleden. Jan zet de poepton buiten, Jet moet koffie malen en de sok van Jan stoppen.

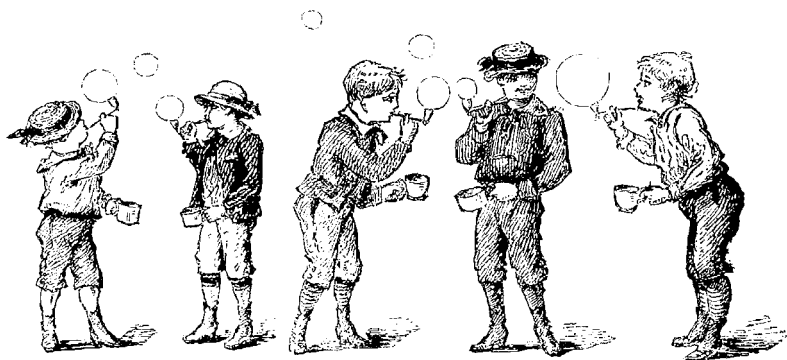
Op school leest de leerkracht voor over Jet en Jan en laat de leerlingen allerlei opdrachten doen om het verleden tot leven te brengen. Zo worden de leerlingen aan de hand van foto's op een tijdbalk mee terug in de tijd genomen. Bij een andere voorbereidingsles vergelijken de leerlingen een aantal oude en recente foto's van dezelfde straat of plek. De leerlingen bespreken de veranderingen en overeenkomsten. Sommige straten zijn totaal veranderd, huizen zijn verdwenen of andere daarvoor in de plaats gekomen. Ook zijn de personen die op de foto's staan anders gekleed. Aan de hand van oude foto's tekenen de leerlingen de kleren van Jet en Jan zoals zij die in 1910 droegen. De mooiste tekeningen gaan mee naar het

museum, om daar tentoongesteld te worden.

De geschiedenis van de eigen omgeving wordt pas echt tastbaar in het museum. Hier herkennen de leerlingen allerlei voorwerpen die al in het verhaal genoemd worden: een houten schooltas, een koffiemolen, spelletjes uit 1910. Hoogtepunt van het museumbezoek is het activiteitencircuit. Op het programma staan o.a. zeep kloppen, luiers wassen, sokken stoppen, koffiebonen malen, op een leetje schrijven en bikkelen. Doordat leerlingen zelf aan de slag gaan met concrete voorwerpen komt het verleden heel dichtbij. Bij de eerste museumles spraken de leerlingen met verbazing over de tijd die Jet en Jan dagelijks aan huishoudelijke taakjes besteden. Bij een vergelijking met hun eigen leven opperde een leerling: "Ja maar dan heb ik helemaal niet genoeg tijd achter mijn computer!". Wat opviel was dat de jongens sokken stoppen en het wassen van de luiers net zo leuk vonden als de meisjes. Een jongen nam zich dan ook voor om thuis eens wat sokken te gaan stoppen. Aan het eind van het museumbezoek ontdekten de kinderen een zilveren gulden in de schooltas van Jet. Hoe is die daar terechtgekomen? Deze vraag wordt op school beantwoord, waar de leerkracht het tweede deel van het verhaal voorleest en de leerlingen vervolgens enkele verwerkingslessen doen.

Leerkrachten zijn enthousiast over het project, en de actieve en kindvriendelijke museumles valt zowel bij leerkrachten als museummedewerkers in de smaak. Ook de voorbereidingen op het museumbezoek worden positief gewaardeerd. "Het verhaal zet de leerlingen aan het denken en het plaatsen van de foto's op de tijdbalk en het vergelijken van straatbeelden helpt om de geschiedenis in te gaan", vertelt een docent die aan het project heeft deelgenomen. 'Op stap met Jet & Jan' blijkt kortom een uitstekende manier te zijn om de geschiedenis van een eeuw geleden van het papier te tillen. Bovendien brengt het project kinderen van groep vijf op een prettige manier in contact met het fenomeen museum. Doordat kinderen in het museum werken met concrete objecten, leren ze dat hun omgeving een geschiedenis heeft en dat die geschiedenis tastbaar is. Op deze manier krijgt het cultureel erfgoed in de eigen omgeving meer betekenis voor de leerlingen en bouwen ze er een positieve band mee op. Een band, die er hopelijk voor zal zorgen dat ons erfgoed ook voor toekomstige generaties bewaard zal worden.

'Op stap met Jet & Jan' is door het Erfgoedhuis Utrecht ontwikkeld in samenwerking met het Gemeentemuseum Het Rondeel te Rhenen. Met enkele basisscholen is in het najaar van 2002 al een start gemaakt met dit project, de overige basisscholen zullen in de maanden april, mei en juni 2003 aan dit project deelnemen.

Het Marktplein met het raadhuis rond 1910

Het Marktplein met het raadhuis anno 2002

afgave P. Stolp, Rhenen.

De Herenstraat rond 1910

De Herenstraat anno 2002

De Rijnstraat rond 1910

De Rijnstraat anno 2002

De Grutterstraat rond 1910

De Grutterstraat anno 2002